

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פ"א.

עין משפט נר מצוה

לפ א מיי פ"ד מהל'
מכיר הלכה ו סמנ
עפין פ"ד טו"ע ח"מ סימן
רעו ספיק ט'
ב ב מיי שם הלכה ז
טו"ע שם ספיק י'
בא ד מיי שם הלכה ו
טו"ע שם ספיק ט'
בב ד מיי שם הל' ה
טו"ע שם ספיק ו'
בג ה ו מיי שם הלכה ה
טו"ע שם ספיק:
בד ז מיי שם הלכה א'
טו"ע שם ספיק ו'
בזה ה מיי פ"ד מהל'
בכורים ה"ד:
בו ט מיי שם פ"ב הלכה
ה:
בז ו מיי שם הל' ג ע"ש
השגת וכ"מ:

ערמונים. מכאן מוכח רבינו תם דערמונים אין זה שקורין קסטניי"ס דהא צפ' לולב הגזול (סוכה דף לב:) אמר ענף עץ עבות שענפיו חופין את עלו ואיזה (זה) היו אומר זה הדם ופרך ואימא זמיס צעינן עבות וליכא ואימא דולבא וזי ערמונן שיהא דולבא היינו קסטניי"ס מאי פריך להא ארנו

כסיתא. אילן שגדל ציס ויקר הרבה וקורין קוריי"ל: ע"י. אילן שגדלינן בו ציי"ש וקורין ליי"ר: ודולני. קייטניי"ר: מתני' הקונה שני אילנות. סתמא לא קנה קרקע סביביו כלל ואפי' מקום האילן והרי הוא כמי שקנאן לפירותיו ששביבש יעקרנו וילך: קנה קרקע.

ע"ז עבות: **מבאי** מדרקתני בשניא יתירה. (א) וה"ל והא דתנא דכסיפא במסכת בכורים (פ"א משנה יא) הקונה שלשה אילנות בתוך של חצירו מציא וקורא ר"מ אומר אפי' שנים אמאי אינטרין היאיל משנה כיון דלרצנן קונה קרקע א"כ פשיטא דמציא וקורא וכי תימנא איידי דנקט ר"מ שנים מציא וקורא נקט שנים שלשה לרצנן דמציא וקורא מ"מ אמאי אינטרין תו דברי ר"מ כסיפא דקתני ר"מ אומר אפי' שנים מציא וקורא וכי תימנא איידי דתנא רבנן תנא נמי ר"מ א"כ מאי קשיא ליה הכא משנה יתירא דלמא איידי דתנא רבנן תנא נמי ר"מ א"כ דלרצנן אינטרין לאשמעינן דמציא ואינו קורא דלקטן צעי מאי טעמא דרצנן צעי אילנות ועוד תימנא לרשב"א דאי מחייב ר"מ בלוקח פירות מן השוק כסיפא דקאמר ר"מ אפי' שנים הוה ליה למימר אפי' לקח פירות מן השוק: **ההוא** 'למעוטי הוציא פ"א. ר"מ וס' נמי דריש פסק רבאשי

כסיתא איכא דאמרי ערונים אלמוגים ערונים ערי ערמונים דולבי אלמוגים כסיתא: **מתני'** הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו הרי זה לא קנה קרקע רבי מאיר אומר קנה קרקע הגדילו לא ישפה **ב** והעולה מן הגזע שלו ומן השרשים של בעל הקרקע ו'אם מתו אין לו קרקע י'קנה שלשה קנה קרקע והגדילו ישפה ו'העולה מן הגזע ומן השרשין שלו ו'אם מתו יש לו קרקע: **ג** תנן התם 'הקונה שני אילנות בתוך של חבירו מביא ואינו קורא ר"מ אומר מביא וקורא אמר רב יהודה אמר שמואל מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות (א) מן השוק מבאי מדרקתני מושגה יתירא מבדי תנא ליה דיש לו קרקע פשיטא דמביא וקורא אלא ש"מ מחייב היה ר"מ אף בלוקח פירות מן השוק והא כתיב 'אשר תביא מארצך ההוא למעוטי אדמת עכו' והכתיב 'אשר נתתה לי דיהבת לי וזוי וחבני בהו מתיב רבה 'הקונה אילן אחד בתוך של חבירו **ז** מביא ואינו קורא לפי שלא קנה קרקע דברי ר"מ תיובתא א"ל ר"ש בן אליקים לר' אלעזר

גהות הב"ח

(א) נב' ר"מ ק"ל בלוקח פירות האילן ממא לכל' וזימנא מן השוק נמקח וכן כסמין:

לעוי רש"י

קוריי"ל 'קוריי"ל. אלמוג. ביי"ש. גרורים. דיי"ר 'לודיי"ר. דפנה. קייטניי"ר. קסטניי"ר. עין ערמונ.

רבינו גרשום

שלועין שפ"א. ע"י. ביי"ש. כסיתא. בלע"ז. קורלו: פ"ב. אס הגדילו. הנופות שהיו מרחיבות הרבה לכאן ולכאן אפי' שהחל ע"לובית השלוחין לא ישפה המוכר לנפשו. כלומר לא יקצוץ אותן ענפין דמצי למימר הלוקח כי היכי דאין לי בקרקע שקל כלום שאם ייבש האילן אין לן רשות לנטוע אחר במקומו ה"ל אין לך רשות באילנות כלום לשתות. ואחין בדי אילן השולין מן הגזע היינו שולין מן האילן עצמו בסמוך לארץ דלוקח היו משום דהאילן שלו: ומן השרשין. שחן (א) ברוחק האילן של בעל הקרקע משום דבקרקע דמי: ואם היה האילנות שביבש ארץ להם קרקע לישע ארץ כסמין: הגדילו. הענפים חוץ מקרקע שלו (ז) ששירי לאילנות: ישפה. המוכר מפני שהחל רע לבית השלוחין: מביא. בכורים: ואינו קורא. משום דלא קנה קרקע: אפי' בלוקח פירות מן השוק. מביא מאיר במבני דהקונה ב' אילנות יש לו קרקע כיון דאשמעינן דיש לו קרקע דמביא שמעי' לטעמי' דמביא וקורא למה למיתנא ברוכתא אחרייתא דמביא וקורא. אלא לאו שמ' להכי הלוקח פירות מן השוק דמביא וקורא: והא כתיב אשר תביא מארצך.

הגו (חולין דף קלו. וס'ס) אר"ך למעוטי הוצא לארץ ותימנא אמאי אינטרין מעיטא הא אמר בסוף פ"ק דקדושין (דף לו:) כל מנזה שהיא תלויה בצרף אינה נוטת אלא בצרף ויש מפרשים משום דבכורים אינתקשו לנשר בחלב^א דמביא (שמות כג) ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תצטל גדי בחלב אמו) ובמלתא כהדיא מתיב לכו וס'ד שיהו נהוין אף בחולה לארץ כמו שצ"ח ולרשב"א נראה דלא חשבי בכורים מנזה תלויה בצרף דלא דמי לתרומה ומעשר ונחלה דהתם גוף הפירות מחוייבין בתרומה דטובל יניהו ואסורין באכילה ולכך חשבינן הן תלוין בצרף אכל בכורים אין החיוב תלוי בפירות אלא בצדס דאין נאסרין באכילה אפי' שלא הפריש מהן בכורים ועוד מדלא חייב תרומה ומעשר עד שיתמרח בכרי מוכח שהחיוב תלוי בפירות לפי שלא הגיע עיינין זמן חיובן אכל בכורים ודאי חובת הגוף יניהו כע"ז דלפינן מניינה דקדושין (דף לו.) שאין החיוב תלוי בפירות אלא בצדס ואפי' צודן צאלין מתחייב דתמן במסכת בכורים (פ"א מ"ב) כ"ל מפרשינן בכורים יודד לתוך שדה ורואה תאנה שזיכרה אשכול שזיכר קושרו צגמי ואומר הרי אלו בכורים ואפי' דאס אין לו [אינין] חייב לקנות מ"מ חובת הגוף יניהו כמו חובת ציית דאפי' דאין חייב לקנות תלית

הקונה שני אילנות משום רבנן נקט לכו דאילו רבי מאיר אפי' צאלין אחד שאין לו קרקע מביא וקורא: משנה יטירא. הך דבכורים: אלא ש"מ מחייב היה ר"מ נו'. והכי קאמר אפי' אס כדזריכס כן הוא דשני אילנות אין להן קרקע אפי' הכי מביא וקורא דלא חיישינן לקרקע גבי מקרא בכורים: והכתיב אשר פניא מארצך. אכל לוקח פירות לא מביא ולא קורא: והכתיב אדמתך. ראשית בכורי אדמתך תביא: למעוטי אדמת עכו"ס. שאס יש לו לעכו"ס קרקע בצרף ישראל ולקח ממנו פירות אין מביא מהן בכורים. ונראה צעיני דהכי גרסינן והכתיב אדמתך אדמתך שני פעמים כמיב ראשית בכורי אדמתך כספר ואלה שמות בואלה המשפטים (וגו) וצבי תשא (וגו) וקמשי חד למעוטי אדמת עכו"ס וחד למעוטי אדמת גר שהרי הגר עכמו מן המביאין ולא קורין הוא דמתן במסכת בכורים (פ"א מ"ז) שאין יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו [דבכרי טו] ואמא האי קרא למעוטי דהקונה מפירות קרקע שלו לא מביא ולא קורא: פיוצבא. וכל הך קראי דלעיל מידרשי כספרי [פרש"י תנא] ובמסכת בכורים צפרק קמא:

כשאין לו חשיב חובת הגוף: **למעוטי אדמת עכו"ס.** רש"י גרס והא מרי אדמתך כמיב ופי' שקשה לו אידך אדמתך למה לי מגיה הספרים והא כמיב תרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ס וחד למעוטי אדמת גר^ב ובחנם דחק עכמו דחד אדמתך דרשינן צפ"ק דבכורים הנוטע בתוך שלו והצריך לתוך של חצירו או לתוך של רצים הרי זה אינו מביא משום דמביא אדמתך ועוד לית לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עכמו בר הבאה הוה כדתנן (שם פ"א מ"ז) אלו מביאים ולא קורין הגר מביא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומכא הוה משנה לא היה מניח רבינו תם לגריס לנכך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחלת לאבותינו ארץ טובה וקמתי נמי (שם) כשהוא מתפלל צינו לציין עכמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל ציית הכנסת אומר אלהי אבותי ואס היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כההיא משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא צירושלמי (בכורים פ"א) דלמר תני צסס ר"י גר עכמו מביא וקורא מאי טעמא דלמר קרא (בראשית י) כי אצ המון גויס נתמך לשעבר היה אב לארס מכלן ואילן לכל גויס ר' יהושע צן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אמא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דלמר צפרק בתרא דמכות (דף ע"ג.) כיון דאיכא גר דצעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אתי שפיר כר"י וסמין אלמא לנו דסיפיה דקרא והא דלמר ר"י צירושלמי דמביא וקורא דוקא גר מצי קני חותן משא דמצי אמר לתת לנו שנטול חלק בצרף דמביא והיה הטוב הוה ארס ר"י יע"ב וגו' והצטנו ל' (במדבר י) שנתנו להן דושנה דיידינו כדלמר כספרי^א והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגריס מביאים ואינס קוריס וצני קני חותן משא מביאים וקוריס ור"ת אומר דהיא דירושלמי משבשתא היא דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מצי קניי ארמי אוצב אבי דהיינו יעקב^ב וירד מצרימה וירעו אותנו ויזילינו והיה דתוספתא מוקי צאמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אס הוא מצי קניי ופליג אמתימין דמס' בכורים דקתני צאמו מישראל מביא וקורא ולר"י נראה דמתנימין נמי איידי צני קניי ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהי ליה למימר לתת לנו דהא אמו עכמה אינה קוראה דתנן צמתנימין (בכורים פ"א מ"ה) האשה והשליח והעבד וטוטטוס ואנדורגיוסו אינן קורין דלא נטלו חלק בצרף דממעט לכו כספרי מאיש לפי פקודיו (במדבר כו) אפי' שהיה להן חלק ע"י ירשה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאלמו: **ההוא** 'למעוטי אדמת עכו"ס. תימנא לרשב"א אמאי אינטרין הא לר"מ יש קנין לעכו"ס בצרף ישראל לפסיקע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין ציס לעכו"ס בצרף ישראל ואין לר"ך לומר שדות ומפסקע גבמ' (שם כ"א) מאי ואין לר"ך לומר שדות ומפסקע לכו ממעשר נמי^א ונראה לר"י דלמא מהכא הוא דגמר בכל דוכמי דיש קנין מניה ואמר רשב"א דהיא דע"ז (דף כ"א) וס'ס) יש לומר אפי' כמאן דלמר אין קנין מניה ואמר רשב"א

(א) [לעיל פ"א.] (ב) ד"מ קית: דעת רבי יהודה. (ג) כיכורס: פ"א מ"י לעיל מ. גימין דף מ"ח. (ד) רעי ומפסקע לעיל. (ה) ד"מ לעיל. (ו) ד"מ לעיל. (ז) הללן בתוס' צ"מ פ"א. ד"ה אלא. (ח) ונ"ע תוס' חולין ק"י: ד"מ לעיל. (י) [תמוס' ד"ה הא אמר וכו' וע"ש.]

תורה אור השלם

1 ולקחה מראשית בית פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר י' אלקיך נתן לך ושמת בטנא והלכת אל הוקוס אשר יבחר י' אלקיך לשבן שמו שם: דברים כב 2 ראשית בכורי אדמתך תביא בית י' אלקיך לא בחבל גדי האבאל שמות כג 3 ועתה הנה האדמה אשר ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי י' ורחמתי לפני י' הוקוס והשמתוהי לפני י' אלקיך: דברים כ"ו

מוסף רש"י

כסיתא. מין עץ העולה בקרקע ה"ס ושמו קורא"ל (ר"ה כ"ב). ע"י. לירי' שם האילן ואת פריו קורין ציי"ש (שם). דולבי. קסטניי"ר (שם). הקונה שני אילנות. המוכר של אילנות לחבירו ולא פיסס לו קרקע (דע"ל כ"ו). הרי זה לא קנה קרקע. כיון דהוא וזולתו לכו וכו' אס ממו אין לו קרקע לישע ארץ כסמין: דתנן קתמן, קתמן, קנה אלא לפירותיו כל זמן שתיקם האילן, ואיכא דרצנן אמתא דלמרי מוכר ענין רע מוכר, אכל אלהי' דרע"ע ארץ לו קרקע לישע ארץ כסמין: שם יתמו אלו (דע"ל ע"ג. ע"ג ש"ס ש"ס כ"ו כ"ה) מביא ואינו קורא. דלא מצי למימר פרי האדמה אשר נתתה לי (דע"ל כ"ו. ג"ס י"ח ט"ו).

מוסף תוספות

א. דהובת הגוף היא ונחיתה בכל מקום. רמב"ן. ב. וא"ת לרובן למעוטי אדמת גר וגוי מנא להו דהא חד מניי אפי' צודרין למעוטי לוקח פירות מן השוק למאי דמקשי השתא וי"ל דלוקח פירות מן השוק נפקא להו מאשר נתת לי דלא משפע להו דיהבת לי וזוי דובני בהו, וא"י דלירדו גוי וגר מחד קרא נפקא להו משום דכל שהוה פטור אף אדמתו פטור. רשב"א. ג. ואפי' דליכא איסורא בנטיעתו כיון שאין כל גירולין בתוך שלו אינו מביא. ד. וכיון שאברהם. אב לכל העולם ונטלו חלק בארץ קורין לוי יהודה. ט. וי"ל שלשה אבות. העולם היה כאברהם. ט. דכל זמן שהיה של ישראל כל מי שזרעה חייב במעשר וכי וזרעה לעכו"ם. הורוה פטור. י. דיש קנין, דאי ארץ קנין ארץ, זו הפקעה מה שאין עכו"ם מעשר קרקע היתה נמי, דהתם פריך ביה חייב מפקיע ממזוה ומשני מזהו חובת הדין והיא ואין לה הפקעה. ט"ז. נטין מ. ז. דמי' חשובה הפקעה מה וכי שאינו מעשר מ"מ מנחה מעשר וכו'. מ"ט ע"ז כ"א.

(א) אולי צ"ל שכן בתוך הקרקע של בעל הקרקע. (ב) נראה לר"י שש"ך לאילנות.